JACOBS FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA

Az ismertetés napja: 2005. április 14. [1]

1. Andrew Mellon, a korábbi amerikai Treasury Secretary szerint *„Gentlemen prefer bonds"* (az úriemberek a kötvényeket kedvelik) [2]. A görög jegybanknak azonban nincs ilyen preferenciája, legalábbis 1982-ben nem volt: a kötvények konvertibilis drachmaszámlákról történő vásárlásához külön engedélyre volt szükség. A jelen ügyben a Bíróságot lényegében arról kérdezik, hogy ez a követelmény ellentétes volt-e az első tőkemozgásról szóló irányelvvel [3]. Az e kérdésre adandó válasz a kérdéses kötvényeknek ezen irányelv szerinti helyes minősítésétől függ.

A közösségi szabályozás

2. Az első tőkemozgásról szóló irányelvet 1960. május 11-én fogadták el. Görögország csatlakozásának időpontjáig, 1981. január 1-jéig volt köteles átültetni az irányelvet.

3. Az irányelv egyetlen preambulumbekezdése kimondja:

„Mivel az Európai Gazdasági Közösséget létrehozó szerződés céljainak eléréséhez szükséges a tagállamok közötti tőkemozgások lehető legnagyobb szabadsága, és ezért a tőkemozgások lehető legszélesebb és leggyorsabb liberalizációja".

4. A 2. cikk (1) bekezdése kötelezte a tagállamokat arra, hogy általánosan engedélyezzék az irányelv I. melléklete B. listájában felsorolt tőkemozgásokat. Az 1. cikk (1) bekezdése és a 3. cikk (1) bekezdése hasonlóképpen rendelkezik az I. melléklet A., illetve C. listájában felsorolt tőkemozgások tekintetében, amelyek azonban nem képezik a jelen ügy tárgyát.

1 — Eredeti nyelv: angol.

2 — Andrew Mellon 1921 és 1932 között volt Treasury Secretary Harding, Coolidge és Hoover elnöksége alatt. A fenti mondata válaszul hangzott el arra, amikor megkérdezték a véleményét arról, hogy befektetne-e az 1920-as években szárnyaló tőzsdén. [A ford. megjegyzése: lefordíthatatlan szójáték, utalva Anita Loos „Gentlemen prefer blondes" (Az úriemberek a szőkéket kedvelik) c. regényére].

3 — A Szerződés 67. cikkének végrehajtásáról szóló első irányelv (HL 43., 921. o.).), amelyet 1990. július 1-jei hatállyal a Szerződés 67. cikkének végrehajtásáról szóló, 1998. június 24-i 88/361/EGK tanácsi irányelv (HL L 178., 1988.07.08., 5. o.) hatályon kívül helyezett.

5. Az I. melléklet D. listájában felsorolt tőkemozgások engedélyezésére nem állt fenn kötelezettség. Az ilyen tőkemozgások csupán a 4. cikk – amely előírta, hogy a Monetáris Bizottságnak legalább évente meg kell vizsgálnia az I. mellékletben felsorolt tőkemozgásokra vonatkozó korlátozásokat, és jelentést kell készítenie a Bizottság részére az eltörölhető korlátozásokról —, valamint a 7. cikk hatálya alá tartoztak, amely előírta, hogy a tagállamoknak értesíteniük kell a Bizottságot a tőkemozgásokra vonatkozó rendelkezésekről.

6. Az irányelv I. melléklete A., B., C. és D. listát tartalmaz. Mindegyik lista tőkemozgás-kategóriákat tartalmaz, mindegyik kategória a „nómenklatúra" egy vagy több pontjára utal. A II. melléklet címe a „Tőkemozgások nómenklatúrája", amelynek alcímei tükrözik az A., B., C. és D. listában felsorolt tőkemozgás-kategóriákat, azok alfajait és leírását (a továbbiakban: nómenklatúra), amelyet továbbá magyarázó megjegyzések (a továbbiakban: magyarázó megjegyzések) követnek, amelyek a nómenklatúrában használt egyes kifejezések definícióját tartalmazzák. Az irányelv 10. cikke kimondja, hogy az I. mellékletben található listák, valamint a nómenklatúra és a magyarázó megjegyzések az irányelv „szerves részét" képezik.

7. A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint a jelen ügy tárgyát képező tőkemozgások az I. melléklet B. vagy D. listájába tartoznak.

8. A B. lista (tőkemozgások, melyeket a tagállamok kötelesek általánosan engedélyezni) felsorol számos, az „Értékpapír-műveletek" cím alá tartozó ügyletet, amelybe beletartozik az „Értéktőzsdei kereskedésben részt vevő belföldi értékpapírok megszerzése nem honos személyek által (kivéve a unit trustok egységeit)" és az ezen aktívák likvidálásából származó jövedelem hazatelepítése".

9. „Az értéktőzsdei kereskedésben részt vevő értékpapírok" kifejezés a magyarázó megjegyzések szerint „olyan értékpapírok, amelyek kereskedését szabályzatok alapján ellenőrzik, amelyek árfolyamát rendszeresen kihirdetik a hivatalos értéktőzsdék (jegyzett értékpapírok) vagy más, az értéktőzsdéhez kapcsolódó testületek – pl. bankbizottságok (nem jegyzett értékpapírok.)". A „kötvény" kifejezés a magyarázó megjegyzések szerint „köz- vagy magántestületek által kibocsátott kötvények".

10. Az I melléklet D. listája (olyan tőkemozgások, amelyeket a tagállamok nem kötelesek liberalizálni) három olyan tőkemozgástípust tartalmaz, amelyek állítólagosan a jelen ügyet érinthetik.

11. Először a D. lista megemlíti a „kincstárjegyekbe és a pénzpiaci kereskedésben szokásosan részt vevő értékpapírokba történő rövid távú befektetéseket" utalva a nómenklatúra VI. pontjára. A pont címe:

„1. Belföldi pénznemben meghatározott

2. Külföldi pénznemben meghatározott

kincstárjegyekbe és a pénzpiaci kereskedésben szokásosan részt vevő értékpapírokba történő rövid távú befektetések".

12. A VI. pont kétféle tőkemozgást foglal magában: „A. belföldi pénzpiacon nem honos személyek által végrehajtott rövid távú befektetések, és az ezek likvidálásából származó jövedelem hazatelepítése" és „B. külföldi pénzpiacon honos személyek által végrehajtott rövid távú befektetések, és az ezek likvidálásából származó jövedelem hazatelepítése", mindkét esetben belföldi vagy külföldi pénznemben.

13. Másodszor a D. lista megemlíti a „folyószámlák és betéti számlák nyitása, azokon forrás elhelyezése, a pénzügyi intézményeknél vezetett folyószámlák és betéti számlák egyenlegének felhasználása vagy hazatelepítése" műveletet, utalva a nómenklatúra IX. pontjára, amely alapján egyértelmű, hogy ez a kategória magában foglalja a nem honos személyek által belföldi pénzügyi intézményekkel végzett műveleteket, és mind a belföldi, mind a külföldi pénznemben vezetett számlákra és egyenlegekre vonatkozik.

14. Harmadszor a D. lista említi a „kereskedelmi ügyletekhez nem kapcsolódó rövid lejáratú kölcsönök és hitelek nyújtása és visszafizetése" műveletet, utalva a nómenklatúra VIII.A. (i) pontjára, amelyből világos, hogy „rövid lejáratú kölcsönök és hitelek" azok, amelyek egy évnél rövidebb lejáratúak.

A nemzeti rendelkezések

15. A kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy a kérdéses időpontban irányadó nemzeti szabályozás [4] úgy rendelkezett, hogy a külföldön honos személyek kétféle betéti számlával rendelkezhetnek, nevezetesen (a) drachmában vezetett külföldi látraszóló betéti számlával (konvertibilis drachmaszámla) és (b) külföldi pénznemben vezetett külföldi látraszóló betéti számlával.

4 — A Monetáris Bizottságnak a korlátozott konvertibilitási rendszer Görögország tekintetében való alkalmazásáról szóló 1097/1959. sz. határozata (FEK A' 109/1959.06.16.), amelyet a 395/1945. sz. törvény 3. cikke és a 3076/1954. sz. törvény 3. és 10. cikke alapján ültettek át.

16. A konvertibilis drachmaszámlán tartott pénzeszközöket külön engedély nélkül fel lehetett használni korlátozott körben, egyes meghatározott célokra. Amennyiben a konvertibilis drachmaszámlát külön engedély nélkül az előírt célokon kívüli egyéb célra, többek között banki kötvények vásárlására használták, a felhasznált összeg drachmában kifejezett egyenértéke elvesztette konvertibilitását.

19. 1982. augusztus 24-én az Artesia engedélyt kért a görög jegybanktól, hogy a kötvények felszámolásából származó bevételt a fenti számlára írhassa jóvá annak érdekében, hogy a bevételt hazatelepíthesse Belgiumba. A görög jegybank több ízben megtagadta az engedélyt, mielőtt 1986. november 24-én végül engedélyezte a műveletet. Úgy tűnik, hogy a kérelem elutasításának legalábbis egyik alapja az volt, hogy nem engedélyezte a kötvényeknek a konvertibilis drachmaszámláról való vásárlását; és ennek következtében a számla nem volt többé konvertibilis.

A tényállás és az előterjesztett kérdések

17. A kérdéses időszakban egy belga bank, a Banque Artesia (a továbbiakban: Artesia) athéni fiókjában konvertibilis drachmaszámlát vezetett.

20. Az Artesia eljárást kezdeményezett a görög jegybank ellen kártérítést kérve a visszautasítás következtében elmaradt kamatért, azt állítva, hogy a kötvényvásárlás az első tőkemozgásról szóló irányelv I. mellékletének B. listája és az annak II. mellékletét képező nómenklatúra IV. A. pontja alá tartozott, és így a tagállamok kötelesek voltak azt engedélyezni a fenti irányelv 2. cikke alapján.

18. 1981. április 28. és 1982. július 30. között az Artesia a görög Elliniki Trapeza Viomichanikis Anaptixeos AE társaság (Görög Iparfejlesztési Bank Rt.) (a továbbiakban: ETVA) által ebben az időszakban kibocsátott kötvényeket vásárolt. A kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy a kötvényeket egyéves lejáratra bocsátották ki, és „értéktőzsdei kereskedésben részt vevő értékpapírok voltak, mivel azokat forgalmazták az athéni értéktőzsdén". A kötvényeket az Artesia konvertibilis drachmaszámlájáról fizették.

21. Az athéni Polymeles Protodikeio (elsőfokú bíróság) az Artesia javára döntött. Az athéni Efeteio (fellebbviteli bíróság) a görög jegybank fellebbezésének adott helyt. Egy jogi kérdés tekintetében benyújtott felülvizsgálati kérelem tekintetében az Areios Pagos Athinon (semmítőszék, Athén) első tanácsa többségi szavazással az Artesia javára döntött. Az ügyet a semmítőszék teljes ülése elé terjesztették, amely egyhangú határozattal megsemmisítette a fellebbviteli bíróság ítéletét azon az alapon, hogy a kötvényvásárlás az

I. melléklet B. listája és a nómenklatúra IV. A. pontja alá tartozó tőkemozgás. A semmítőszék ennek megfelelően új eljárásra kötelezte a fellebbviteli bíróságot. Ez utóbbi bíróság megállapította az Artesia által elszenvedett kár összegét és helybenhagyta az elsőfokú bíróság ítéletét.

22. A görög jegybank fellebbezett a fellebbviteli bíróság ítélete ellen a semmítőszék első tanácsához, amely felfüggesztette az eljárást, és az alábbi kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

(1) Az 1982-ben valamely, akár állami, akár nem állami tulajdonban lévő görög bank által egyéves futamidővel kiállított, tőzsdén jegyzett és forgalmazott kötvények megszerzése az első tőkemozgásról szóló irányelv I. mellékletének D. listája és a II. mellékletét képező nómenklatúra VI. pontja szerinti „kincstárjegyekbe és a pénzpiaci kereskedésben szokásosan részt vevő értékpapírokba történő rövid távú befektetéseknek" minősültek-e?

(2) Az irányelv I. mellékletének D. listája és az annak II. mellékletét képező nómenklatúra IX. pontjának hatálya alá esik-e, amennyiben valamely belga vásárló az ilyen kötvények megvásárlásához szükséges forrásokat konvertibilis görög pénznemben vezetett számláról veszi igénybe?

23. Írásbeli észrevételt nyújtott be az Artesia, a görög jegybank, a görög kormány és a Bizottság, amelyek a tárgyaláson is képviseltették magukat.

Korábbi eljárások

24. 1985-ben a Bizottság tagállami kötelezettségszegés megállapítása iránt eljárást indított Görögország ellen ugyanazon tényállás alapján, mint amely a jelen ügy tárgyát képezi [5]. A Bizottság azt állította, hogy Görögország nem ültette át az első és a második [6] tőkemozgásról szóló irányelvet, és másodszor, azzal hogy nem engedélyezte az Artesia (akkoriban a Banque Paribas) részére azt, hogy hazatelepítse vagy konvertibilis számlára utalja át az EVTA-kötvények likvidálásából származó jövedelmet, Görögország nem teljesítette az első irányelv 2. cikkéből eredő kötelezettségét, vagyis a Bizottság feltételezte, hogy az ügylet a B. lista alá tartozott.

25. Görögország az eljárás megindítását követően, de a tárgyalást megelőzően átültette az irányelveket. A Bizottság jelezte a

5 — A 132/85. sz., Bizottság kontra Görögország ügyben hozott ítélet (EBHT 1987., 5293. o.).

6 — A Szerződés 67. cikkének végrehajtásáról szóló első irányelv kiegészítéséről és módosításáról szóló, 1962. december 18-i 63/21/EGK második tanácsi irányelv (HL 1963., 62. o.). Ezek a módosítások a jelen ügyben nem relevánsak.

tárgyaláson, hogy ettől függetlenül azt kívánja, hogy az eljárás folytatódjon, habár miután Darmon főtanácsnok ismertette indítványát, a Bizottság visszavonta keresetét, és így nem született ítélet az ügyben [7]. Az indítvány anyagi résszel foglalkozó pontja nem érinti a részleteket, egyszerűen a következőt állapítja meg:

„Nem kétséges, hogy a második kifogás megalapozott. Az eljárás folyamán az illetékes görög hatóságok ezt hallgatólagosan elismerték, és végül engedélyezték a Paribas értékpapír-befektetéseiből származó jövedelem szabad konvertibilitását. Hasonlóképpen az alperes állam viszontválaszában feladta az eredetileg védelmére felhozott álláspontját, nevezetesen, hogy a kérdéses ügyletek nem tartoztak a két irányelv hatálya alá; előadta, hogy az engedélyt azért adták meg késedelmesen, mert az ügylet jogszerűségét és valós voltát vizsgálták, amely magyarázat nem mentheti ki az állítólagos kötelezettségszegést" [8].

Álláspont

26. Általánosan elfogadott tény, hogy az első tőkemozgásról szóló irányelv alapján: (i) az Artesia nem honos személy; (ii) a kötvények, amennyiben a B. lista szerinti értékpapíroknak minősülnek, belföldi pénznemben meghatározott belföldi értékpapírok; (iii) az összeg, amit az Artesia haza kívánt telepíteni, e kötvények likvidálásából származó jövedelem volt és (iv) a bank, amelynél az Artesia konvertibilis drachma számláját vezette belföldi hitelintézet volt.

27. A fő kérdés az, hogy a kötvények a B. lista és a IV.A. pont szerinti „értéktőzsdei kereskedésben részt vevő értékpapíroknak" számítanak-e, és így a tagállamok kötelesek voltak-e az első tőkemozgási irányelv 2. cikke értelmében általánosan engedélyezni a likvidálásukból származó jövedelem hazatelepítését, vagy D. lista és a VI. pont szerinti „pénzpiaci kereskedésben szokásosan részt vevő értékpapíroknak" minősülnek, amelyekbe az Artesia „rövid távú befektetést" eszközölt, és így az irányelv 1., 2. és 3. cikkében előírt, a tőkemozgások liberalizálására vonatkozó kötelezettségek nem vonatkoznak rá.

28. Mellékes kérdések, hogy (i) a fenti értékelés szempontjából van-e jelentősége annak, hogy a kötvényeket kibocsátó bank állami tulajdonban van, és (ii) hogy az Artesia konvertibilis drachmaszámlájának belföldi pénznemben jóváírt, de külföldi pénznemre átváltható egyenlege a D. lista és a IX. pont szerint pénzügyi intézménynél vezetett folyószámla vagy betéti számla egyenlegének minősült-e.

7 — A Bizottság a jelen ügyben benyújtott írásbeli észrevételében kifejti, hogy a korábbi eljárásban azért vonta vissza a keresetét, mert Görögország a két kérdéses irányelvet 1981. január 1-jére visszaható hatállyal (a 170/1986 és 207/1987 elnöki rendeletekkel) átültette.

8 — 8. pont.

29. Azt gondolhatnánk, hogy a tényállás megvalósulása óta eltelt 23 év, a nemzeti eljárásban az elsőfokú bíróság egy, a fellebbviteli bíróság és a semmítőszék 2-2 ítélete, valamint a Bíróság előtt folyt kötelezettségszegési eljárás után egyetértés van a felek között a legrelevánsabb tények tekintetében. Sajnálatos módon nem ez a helyzet.

30. Először a kötvények futamidejével kapcsolatban nincs egyetértés. Habár úgy tűnik, tényként rögzítésre került, hogy a kötvények névleges futamideje egy év volt, a felek abban nem értenek egyet, hogy milyen jelentőséget kell tulajdonítani annak a látszólag nem vitatott ténynek, hogy a kötvények a tulajdonos részére lehetőséget biztosítottak egyrészről a kötvény lejárat előtti visszaváltására, másrészt legfeljebb négy évig a kötvény futamidejének egy-egy évre történő meghosszabbítására.

31. Másodszor úgy tűnik, nincs egyetértés abban a tekintetben sem, hogy a kötvények „értéktőzsdei kereskedésben részt vevő" vagy „pénzpiaci kereskedésben szokásosan részt vevő" értékpapírok voltak-e. A kérdést előterjesztő bíróság és az Artesia megállapítja, hogy a kötvényeket jegyezték, és azokkal kereskedtek az athéni értéktőzsdén. Az Artesia azt is előadja, hogy a kötvények nem a „pénzpiaci kereskedésben szokásosan részt vevő" értékpapírok voltak. A görög jegybank és a görög kormány ezzel ellentétben azt állítják, hogy a kötvények a pénzpiaci kereskedésben részt vevő értékpapírok. Ugyanakkor a fenti állítást nem támasztják alá bizonyítékokkal, és az észrevételekből úgy tűnik, hogy ez utóbbi felek csupán a pénzpiac általuk megadott leírásából és a kötvények futamidejéből következtetnek arra, hogy azok a D. lista és a VI. pont alá tartoztak. Mindkettő elismeri ugyanakkor, hogy lehetséges, hogy a kötvényekkel a tőzsdén kereskedtek, de azt állítják, hogy habár nem szokásos, előfordulhat, hogy valamely értékpapírral két különböző piacon is kereskednek, amely esetben az értékpapírnak a D. lista és a VI. pont szerinti minősítése szempontjából annak rövid lejárata a meghatározó.

Előzetes megfontolások

32. Az Artesia két előzetes kérdést vet fel.

33. Először megjegyzi, hogy a Bíróság előtt folyt korábbi eljárás során a görög jegybank nem vetette fel azt, hogy a kötvények a D. lista, és nem a B. lista alá tartoztak; ez az álláspont először a kártérítés tárgyában folyt nemzeti eljárás során 1995-ben, az athéni elsőfokú bíróság előtt tartott tárgyaláson vetődött fel. Az Artesia álláspontja szerint ezzel az EK 10. cikket nyilvánvalóan megsértette a görög jegybank, amely a görög állam szerve.

34. Az EK 10. cikk alapján a tagállamok kötelesek a Szerződésből eredő kötelezettsé-

geik teljesítésének biztosítása érdekében megtenni a megfelelő intézkedéseket, elősegíteni a Közösség feladatainak teljesítését, és tartózkodni minden olyan intézkedéstől, amely veszélyeztetheti a Szerződés célkitűzéseinek megvalósítását. Noha a görög jegybank véleményének megváltozása meglepőnek tűnhet, ez nézetem szerint nem minősül az EK 10. cikk Görögország általi megsértésének. Mindenesetre nem hiszem, hogy a fenti kérdés további tárgyalása helyénvaló lenne, mivel a nemzeti bíróság ebben a tekintetben nem terjesztett elő kérdést.

35. Másodszor az Artesia előadja, hogy az előterjesztés elfogadhatatlan, tekintettel arra, hogy azokról a semmítőszék már teljes ülésen határozott.

36. Ugyanakkor az állandó ítélkezési gyakorlat szerint annak megállapítása, hogy az eset körülményeinek tükrében szükséges-e az előzetes döntéshozatal az ügy eldöntése érdekében, valamint hogy a Bíróság elé terjesztett kérdések relevánsak-e, kizárólag azon nemzeti bíróság feladata, amelyik előtt az eljárás folyik. Következésképpen, amennyiben a kérdések a közösségi jog értelmezésével kapcsolatosak, a Bíróság elvben köteles választ adni [9]. Mindenesetre az a tény, hogy valamely közösségi jogi kérdést a nemzeti bíróság, legyen az a semmítőszék, eldöntött, nem teszi az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet elfogadhatatlanná.

9 — Lásd például a C-181/00. sz., Flightline kontra Secretário de Estado dos Transportes e Comunicaçiones ügyben 2002. július 9-én hozott ítéletet (EBHT 2002., I-6139. o.) 21. pontját.

A fő kérdés

37. Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a valamely bank által kibocsátott olyan kötvények, amelyek lejárati ideje 1 év, és amelyeket az értéktőzsdén jegyeznek, és azokkal ott kereskednek, az első tőkemozgásról szóló irányelv (i) I. mellékletének B. listája szerinti „értéktőzsdei kereskedésben részt vevő értékpapírok" vagy (ii) I. mellékletének D. listája szerinti „kincstárjegyekbe és a pénzpiaci kereskedésben szokásosan részt vevő értékpapírokba történő rövid távú befektetések".

38. Az Artesia és a Bizottság álláspontja szerint a kötvények a B. lista, míg a görög jegybank és a görög kormány szerint a D. lista alá tartoznak. Az Artesia, a görög jegybank és a görög kormány a kötvények lejárati idejére (amint a fentiekben ismertetésre került, váltózóan hat hónapos, egyéves és legfeljebb négyéves lejárati időre utalnak) és arra a „tényre" hivatkoznak álláspontjuk alátámasztására, hogy a kötvényekkel szokásosan az értéktőzsdén (az Artesia, és megjegyzem a kérdést előterjesztő bíróság szerint), illetve a pénzpiacon (a görög jegybank és a görög kormány szerint) kereskednek, noha mint fentebb megjegyeztem, úgy tűnik, ez a két fél a pénzpiaci kereskedésben való részvétel „tényére" a kötvények állítólagos rövid lejárati idejéből következtet.

39. Ha a kérdéses kötvények elvben mindkét, nevezetesen a B. és D. lista szerinti befektetési kategóriába tartozhatnak, a Bizottság előadásával megegyezően a kategóriák megkülönböztetésének feltételeit a jogszabályban kell keresni.

40. A B. lista tartalmazza az „Értéktőzsdei kereskedésben részt vevő belföldi értékpapírok megszerzése nem honos személyek által" elnevezésű ügyletkategóriát. Nem szükséges tehát, hogy az értékpapírokat az értéktőzsdén szerezzék be; a döntő tényező az, hogy azok *részt vesznek* az értéktőzsdei kereskedésben [10]. Ezt az értelmezést támasztja alá az irányelv összes eredeti nyelvi változata [11].

41. A magyarázó megjegyzések szerint az „értéktőzsdei kereskedésben részt vevő értékpapírok" „olyan értékpapírok, amelyek kereskedését szabályzatok alapján ellenőrzik, amelyek árfolyamát rendszeresen kihirdetik a hivatalos értéktőzsdék (jegyzett értékpapírok) vagy más, az értéktőzsdéhez kapcsolódó testületek – pl. bankbizottságok (nem jegyzett értékpapírok.)". Világos tehát, hogy a közösségi jogalkotó figyelembe vette azt a tényt, hogy bizonyos értékpapírok potenciális kereskedése szabályozott, különös figyelemmel a befektetővédelemre és az ártranszparenciára, amely jelentős érv volt az ilyen értékpapírok megszerzésének liberalizációja mellett.

42. A görög jegybank álláspontja ezzel ellentétben az, hogy e tényezőknek nincs közük a tőkemozgásokhoz, és más Közösségi és nemzeti szabályozás tárgyát képezik.

43. Ugyanakkor úgy tűnik számomra, hogy a tőzsdei ügyleteket szabályozó, akár közösségi, akár nemzeti szabályozás megléte inkább erősíti, mintsem cáfolja azt az álláspontot, hogy az ilyen ügyleteket liberalizálni kell. Valóban, a görög jegybank elismerte a tárgyaláson, hogy az a tény, hogy az adott értékpapírokat az értékpapírtőzsdén jegyezték, kizárta a fiktív árfolyam útján megvalósuló csalás lehetőségét, és megszabadította a nemzeti hatóságokat az arra irányuló kötelezettségtől, hogy a kereskedésben részt vevő értékpapírokat saját maguk értékeljék, mielőtt jóváhagyták volna a megszerzésükből vagy a likvidálásukból származó jövedelem hazatelepítésével kapcsolatos valutamozgásokat.

44. Álláspontom szerint ezért a nómenklatúra IV. pontjának szövege alapján az a tény, hogy az értékpapírokat valamely értéktőzsdén jegyzik, és így e tőzsde szabályozása alá tartoznak, *prima facie* azt támasztja alá, hogy az értékpapírok nem honos személy általi megszerzése és a belőlük származó jövedelem hazatelepítése az I. melléklet B. listája alá eső műveletek.

10 — Lásd M. Sarmet „Libre circulation des capitaux", in: J. Mégret, *Le droit de la Communauté économique européenne*, 1971, 204. o., amelyre a Bizottság is hivatkozik.

11 — „Acquisition par des non-résidents de titres nationaux négociés en bourse", „Erwerb inländischer, an Börsen gehandelter Wertpapiere durch Devisenausländer", „acquisto da parte di non residenti di titoli nazionali trattati in borsa", „Verwerving door niet-ingezetenen van ter beurze verhandelde binnenlandse effecten".

45. Az irányelv eredeti (a jelen ügy tekintetében releváns) változatában ugyanakkor nincsen utalás arra, hogy az értékpapírok rövid vagy hosszú lejárati ideje releváns lenne a B. lista alá eső kötvények minősítése szempontjából. Ez a megkülönböztetés 1986-ig nem létezett, amikor a magyarázó megjegyzésekben a „kötvény" definícióját megváltoztatták, kimondva, hogy a kötvények lejárati ideje a kibocsátástól számított két év vagy ennél hosszabb idő [12].

46. A D. lista tartalmazza a „kincstárjegyekbe és a pénzpiaci kereskedésben szokásosan részt vevő értékpapírokba történő rövid távú befektetések" ügylettípust [13]. A nómenklatúra VI. pontja, amelyre ez a kategória utal, csak a „belföldi pénzpiacon nem honos személyek által végrehajtott rövid távú befektetést" és a „külföldi pénzpiacon honos személyek által végrehajtott rövid távú befektetést" tartalmazza, és mindkét esetben az ezek likvidálásából származó jövedelem hazatelepítését. Úgy tűnik, hogy a D. lista VI. pontja alá tartozó ügyletek fő ismérvei (i) az érintett értékpapírok rövid lejárati ideje [14]; (ii) az a tény, hogy pénzpiaci kereskedésben részt vesznek; és (iii) az a tény, hogy a befektetésre a pénzpiacon került sor.

47. A görög jegybank a pénzpiac meghatározása tekintetében az Európai Központi Bank 2002. évi éves jelentésére, míg az Artesia a *Longman's Dictionary of Business English* szótárban található szócikkre hivatkozik. Az Európai Központi Bank meghatározása szerint „az a piac, amelyben rövidlejáratú forrásokat gyűjtenek, fektetnek be, illetve azzal kereskednek olyan eszközökkel, amelyek eredeti lejárati ideje nem haladja meg az egy évet". A *Longman* meghatározása szerint „üzleti tevékenységüket telefonon folytató befektetők nemzetközi hálózata, akik főként 12 hónapnál rövidebb lejáratú, kizárólag kormányok, bankok és a legjobb hitelképességű társaságok által kibocsátott eszközökkel kereskednek". Tekintettel arra, hogy a minősítési kérdés az 1960-as évekre datálható, és az eset tényállása 1982-ben játszódott le, úgy vélem, hogy amennyiben egy meghatározás hasznos, előnyösebb lenne korábbi forrásokra hivatkozni.

48. Az *Encyclopædia Britannica* 1973-as kiadása szerint a pénzpiac „olyan intézmények és megállapodások rendszere, melynek célja a pénzben és rövid-lejáratú hitelben való »nagybani« ügyletek kezelése, [amely] azért jött létre, hogy a pénzügyi szolgáltatások értékesítői – a kereskedelmi bankok, takarékpénztárak, befektetési társaságok, kölcsönpénztárak és akár a kormányok – azon képességét javítsa, hogy el tudják végezni feladataikat" [15].

12 — Az 1986. november 17-i 86/566/EGK tanácsi irányelv (HL 1986. L 332, 22. o.) által tett módosítások, amely irányelv átültetésének határideje 1987. február 28. volt.

13 — A holland, francia és olasz változatokból az angol változattal ellentétben világos az, hogy ez a cím az összes felsorolt értékpapírba történő „rövid távú befektetésre" vonatkozik.

14 — Sarmet megállapítja, hogy a D. lista „comprend essentiellement des capitaux à court terme très mobiles (*hot money*)", uo. 207. o.

15 — 15. kötet, 710. o. A pénzpiacokról szóló szócikk többek között Robert Vincent Roosa, a Federal Reserve Bank of New York korábbi elnökhelyettese és Christiaan Glasz a De Nederlandsche Bank korábbi királyi biztosa hozzájárulását tartalmazza.

49. Az *Encyclopædia* kifejti, hogy a pénzpiaci eszközök „a leglikvidebbtől – mint a központi banki betét – a hosszabb lejáratú banki betétekig és a különböző rövid lejáratú értékpapírokig terjednek, mint a kincstárjegyek, kereskedelmi hitelek, banki elfogadványok és kereskedelmi papírok, beleértve az állami értékpapírokat is, és bármilyen más hiteleszközt, amelyre előleg adható, és a központi banknál rediszkontálható. [...] A kérdéses eszköz a gyakorlatban pénzpiaci eszköznek minősül, amíg a pénzpiacon működő intézmények e hiteleszközt [a pénz] meglehetősen közeli helyettesítőjeként – vagyis „likvid" eszközként – kezelik, és amíg a központi bank részt vesz ebben, vagy jóváhagyja ezt a megközelítést".

50. Ez a meghatározás a D. lista szerinti megközelítést követi abban, hogy lényegében a pénzpiaci eszközöket az alapján minősíti, hogy azok ténylegesen részt vesznek a pénzpiaci kereskedésben.

51. A pénzpiacok több tekintetben is különböznek a másodlagos tőkepiacoktól, mint amilyen az értéktőzsde is. A pénzpiacok nem tartoznak az értéktőzsdékkel azonos ártranszparencia- és hitelezővédelmi szabályozás alá. Nincsenek fizikailag meghatározott helyhez kötve. Magas likviditású eszközökben végrehajtott ügyletek folynak rajta, amelyeket lényegében nagyobb bankok és más intézményi befektetők hajtanak végre telefonon. Az olyan eszközök futamideje, mint a kincstárjegyek, kereskedelmi papírok és betéti igazolások, jellemzően néhány óra és néhány hónap között van. A D. lista elfogadásával a közösségi jogalkotó nyilvánvalóan meg kívánta engedni a tagállamok számára a spekulatív tőkemozgások („*hot money*") korlátozását, például jelentős tőke hirtelen kivitelét, amely a kérdéses időszakban komolyan veszélyeztette volna a monetáris politikát és az árfolyamokat. Meg kell jegyezni, hogy a görög jegybank, a görög kormány és a Bizottság mindhárman egyetértenek abban, hogy ez volt a cél.

52. Továbbá világos a nómenklatúra VI. pontjából („belföldi pénzpiacon nem honos személyek által végrehajtott rövid távú befektetés" és „külföldi pénzpiacon honos személyek által végrehajtott rövid távú befektetés"), hogy annak érdekében, hogy valamely tranzakció a D. lista alá tartozzon, a befektetést ténylegesen a pénzpiacon kell végrehajtani, ellentétben a B. listával, amely értéktőzsdei kereskedésben részt vevő, de nem feltétlenül az értéktőzsdén szerzett értékpapírok megszerzését is magában foglalja.

53. Az a kérdés, hogy mit kell rövid lejáratú értékpapírnak tekinteni, álláspontom szerint azon értékpapíroktól függ, amelyek szokásosan pénzpiaci kereskedésben vesznek részt. Az ilyen piacok természetüknél fogva függnek a rövid lejáratú finanszírozástól. Az Egyesült Királyságban például a releváns időszakban a pénzpiac főként a kincstárje-

gyektől függött, amelyeket hetente 91 napos lejárati idővel bocsátottak ki, valamint a kereskedelmi papíroktól, amelyek futamideje általában három hónap volt [16]. A pénzpiaci eszközök többségének aktív másodlagos piaca azt jelenti, hogy azokat a lejárat előtt el lehet adni, ha azokat a tulajdonos hamarabb pénzzé kívánja tenni.

54. Ez lehet az oka annak, hogy sem a nómenklatúra, sem a magyarázó megjegyzések nem tartalmazzák a „rövid lejárat" fogalmát. Az Artesia és a Bizottság analógia útján a nómenklatúra VII. és VIII. pontjára támaszkodik, amelyekben a „rövid lejáratú" „egy évnél rövidebb", a „középtávú" „egy évtől öt évig", a „hosszú lejáratú" „öt év vagy [annál hosszabb]" időtartamot jelent. Ezeket a meghatározásokat ugyanakkor a kölcsönök és hitelek minősítésére alkották, amelyek másféle pénzpiaci eszközök. Ezért úgy gondolom, hogy nem relevánsak.

55. A fentiek fényében úgy tűnik számomra, hogy a kérdéses EVTA-kötvények a B. lista szerinti „belföldi értékpapírok".

56. Először a kérdést előterjesztő bíróság által leírtak alapján teljesítik azt a feltételt, hogy az irányelv értelmében vett „értéktőzsdei kereskedésben részt vevő" értékpapírok [17]. Ezenfelül a görög jegybank és a görög kormány elfogadják azt, hogy ilyen módon kereskedtek a kötvényekkel, de abból az állítólagos (a kérdést előterjesztő bíróság által nem említett és az Artesia által tagadott) tényből, hogy a kötvények a pénzpiaci kereskedésben is részt vettek, mint fentebb megállapítottuk, ellentétes következtetésre jutottak. *Prima facie* tehát a kötvények a B. lista hatálya alá esnek.

57. Másodszor az előzetes döntéshozatalra utaló végzésben és a Bírósághoz benyújtott észrevételekben sincs utalás arra, hogy a kötvényeket a pénzpiacon szerezték; éppen ellenkezőleg, az előzetes döntéshozatalra utaló végzés arra utal, hogy azokat az ETVA-tól vásárolták. Mint fentebb kifejtettük [18], világos, hogy egy befektetés csak abban az esetben tartozik a D. lista hatálya alá, ha azt ténylegesen a pénzpiacon eszközölték.

58. Végül megjegyzem, még amennyiben igaz is lenne, hogy a kötvények mind értéktőzsdei, mind pénzpiaci kereskedésben részt vettek – amely a görög jegybank és a görög kormány álláspontja szerint lehetséges, habár szokatlan helyzet —, továbbra is azon az állásponton vagyok, hogy a kötvények megszerzése a B. lista és a IV.A. pont hatálya alá esett. Visszaidézzük, hogy az

16 — Peter Donaldson, *Guide to the British Economy* (4. kiadás, 1976), 45. o.

17 — A Bírósághoz benyújtott kibocsátási feltételek utalnak erre: a 10. pont kimondja, hogy a kötvényekkel az athéni értéktőzsdén lehet kereskedni.

18 — Lásd az 52. pontot.

irányelv preambulumának egyetlen preambulumbekezdése kimondja, hogy a szerződés céljainak eléréséhez „szükséges a tagállamok közötti tőkemozgások lehető legnagyobb szabadsága, és ezért a tőkemozgások lehető legszélesebb és leggyorsabb liberalizációja." A fenti feltétlen érvényesülést kívánó célkitűzés fényében úgy vélem, hogy az irányelvben fellelhető bármilyen félreérthetőséget úgy kell értelmezni, hogy az a liberalizációt előmozdítsa.

A másodlagos kérdések

59. Az előzetes döntéshozatali kérelemből két másodlagos kérdés marad, nevezetesen (i) hogy a fenti értékelés szempontjából van-e jelentősége annak, hogy a kötvényeket kibocsátó bank állami tulajdonban van, és (ii) hogy az Artesia konvertibilis drachmaszámláján külföldi pénznemre átváltható, nemzeti pénznemben nyilvántartott egyenleg a D. lista és a IX. pont értelmében vett pénzügyi intézménynél vezetett folyószámla vagy betéti számla egyenlegének minősül-e.

60. Ez első kérdést illetően egyetértek a Bizottsággal abban, hogy nincsen jelentősége annak, hogy a kötvényt kibocsátó bank állami tulajdonban volt-e: az I. melléklet B. listája a IV.A. pontra utal, amelynek értelmében a „kötvény" a magyarázó megjegyzések szerint „köz- vagy magántestületek által kibocsátott kötvényeket" jelent.

61. A második pont az előterjesztett második kérdés lényege.

62. Az Artesia és a Bizottság előadja, hogy a kérdés pontatlan; a Bizottság azt is hozzáteszi, hogy a kérdés nem közösségi jogi rendelkezés értelmezésére, hanem a közösségi jognak az adott ügy tényállására való alkalmazására vonatkozik, és így nem lehet az EK 234. cikk alapján előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya.

63. A görög jegybank és a görög kormány előadja, hogy mivel a D. lista és a IX. pont egyaránt vonatkozik a belföldi és külföldi pénznemben vezetett számlákra és egyenlegekre, a konvertibilis belföldi pénznemben vezetett egyenlegre is vonatkoznia kell. A görög kormány hozzáteszi, hogy mivel a IV. pont (rövid lejáratú befektetések) jobban körülhatárolt és pontosabb, a kérdéses tőkemozgások ezen utóbbi kategóriába esnek.

64. Egyetértek azzal, hogy a kérdés valamelyest pontatlan. Ugyanakkor elfogadottnak tűnik az, hogy az ott említett tőkemozgást az Artesia által a konvertibilis drachmaszámláján nyilvántartott összegnek az EVTA-kötvények megvásárlására való felhasználása képezi. Nézetem szerint, habár a fenti ügylet nyilvánvalóan magában foglalta a D. lista és a IX. pont szerint pénzügyi intézménynél vezetett betéti számla egyenlegének felhasználását, az a fentebb kifejtett indokok alapján

ugyanilyen nyilvánvalóan az értéktőzsdei kereskedésben részt vevő belföldi értékpapírok megszerzésének minősült. Amennyiben az ügyletet úgy tekintenénk, hogy arra elsősorban a D. lista az irányadó, és ezért nem vonatkozik rá a liberalizáció követelménye, komoly veszélybe kerülne azon tőkemozgások liberalizációja, amelyekre a B. lista (és hasonlóképpen az A. és C. lista) irányadó. Feltételezhetően a belföldi értékpapírok nem honos személyek általi megszerzését (B. lista, VI.A. pont) és a külföldi értékpapírok honos személyek általi megszerzését (B. lista, VI. B. pont) gyakran finanszírozzák pénzügyi intézménynél vezetett belföldi vagy külföldi pénznemben vezetett folyószámla vagy betéti számla egyenlegének felhasználásával (D. lista, IX. pont). Amennyiben a tagállamok szabadon korlátozhatják az utóbbi ügyleteket, az az előbbi ügyleteket komolyan korlátozná az irányelv feltétlen érvényesülést kívánó céljával ellentétesen.

Végkövetkeztetések

65. A fentieknek megfelelően álláspontom szerint az Areios Pagos Athinon által előterjesztett kérdésekre a következő válaszokat kell adni.

(1) Az 1982-ben valamely, akár állami, akár nem állami tulajdonban lévő görög bank által egyéves futamidővel kiállított kötvények, amelyeket tőzsdén forgalmaztak és jegyeztek, a Szerződés 67. cikkének végrehajtásáról szóló első irányelv I. mellékletének B. listája és a II. mellékletét képező nómenklatúra IV. A. pontja értelmében „értéktőzsdei kereskedésben részt vevő értékpapíroknak" minősültek. Ezért az irányelv 2. cikkének hatálya alá esik ezen értékpapírok és a likvidálásukból származó jövedelem megszerzése valamely belga társaság által.

(2) Nem esett az irányelv I. mellékletének D. listája és a II. mellékletét képező nómenklatúra IX. pontjának hatálya alá, amennyiben valamely belga társaság az ilyen kötvények megvásárlásához szükséges forrásokat külföldi pénznemre átváltható, görög pénznemben vezetett számlájáról vette igénybe.